

Nr 860

Av herr Hedlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, m. m.

(Lika lydande med motion nr 704 i Första kammaren)

I propositionen nr 140 föreslås bl. a. att riksdagen skall bemyndiga Kungl. Maj:t att, då riksdagens beslut inte utan olägenhet kan avvaktas, provisoriskt förordna om ändring av de skattesatser, som gäller enligt 1957 års förordning om skatt på sprit och vin. Sådant provisoriskt förordnande skall enligt propositionen gälla i avbidan på riksdagens prövning. Förordnande skall nämligen underställas riksdagen för godkännande inom en månad eller, om riksdagssession ej pågår, inom en månad från början av nästföljande session. Om riksdagen då ej godkänner förordnandet, skall det upphöra att gälla. Fullmaktslagen föreslås gälla för en tid av fem år.

Förslaget i propositionen har motiverats med att man vid en höjning av skatten på sprit och vin under tiden från det att förslaget förelagts riksdagen till dess riksdagens beslut hinner fattas och höjningen kan träda i kraft måste undvika s. k. hamstringseffekt. Vi delar helt uppfattningen om angelägenheten av att en sådan hamstringseffekt från nykterhetspolitiska synpunkter motverkas. En fullmaktslag med den innebörden, att Kungl. Maj:t skall få befogenhet att provisoriskt på egen hand höja skattesatserna, synes oss emellertid inte kunna förenas med stadgandet i regeringsformen § 57: »Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utövas av riksdagen allena.» Även stadgandet i regeringsformen § 60, att »Ej må några allmänna avgifter, av vad namn och beskaffenhet som helst, utan riksdagens samtycke kunna förhöjas...», måste sägas ge klart besked om att det skall vara riksdagen förbehållet att bestämma skattebeloppets storlek.

Det förfarande, som föreslås i propositionen, innebär sålunda att riksdagen skulle fatta sitt beskattningsbeslut först i efterhand, sedan en av Kungl. Maj:t provisoriskt fastställd skattesats redan en tid varit i kraft. Riksdagen skulle då antingen medge, att den inte haft något att invända mot den av Kungl. Maj:t provisoriskt fastställda skattesatsen, eller också besluta en annan skattesats. Om riksdagen därvid skulle besluta en lägre skattesats än den av Kungl. Maj:t provisoriskt fastställda skulle det sålunda under provisorietiden ha utgått en högre skatt än riksdagen vid sitt beskattningsbeslut funnit sig kunna medge. Över huvud taget innebär förfarandet, att beskattningsmakten under provisorietiden materiellt utövas

av Kungl. Maj:t, dvs. att beskattningsmakten på ifrågavarande område för viss tid delegeras till Kungl. Maj:t. Den kategoriskt utformade bestämmelsen i regeringsformen, att svenska folkets rätt att sig beskatta skall utövas av riksdagen allena, måste anses förhindra en delegering av beskattningsmakten.

I propositionen erinrar departementschefen om de olika förfaranden med snabbbehandling i riksdagen, som tidigare för undvikande av hamstrings-effekt tillämpats beträffande propositioner om höjning av skatten på sprit och vin. En sådan snabbbehandling begränsar otvivelaktigt i praktiken, framhåller departementschefen, möjligheterna till initiativ från riksdagens sida samt medför även i övrigt svårigheter att ägna frågan samma grundliga behandling som eljest sker. Det är givetvis obestridligt att snabbbehandlingen av frågan t. ex. 1956 inte var i god överensstämmelse med grundlagens principer.

Ur grundlagssynpunkt kan man emellertid inte komma ifrån den principiellt väsentliga skillnad, som föreligger mellan det nämnda snabbbehandlingsförfarandet och det i propositionen nu föreslagna fullmaktsförfarandet. Vid en snabbbehandling i riksdagen uteslutes inte motionsrätten, men motionstiden avkortas. När frågan behandlades 1956, avkortades motions-tiden till ett minimum. Grundlagen kan inte sägas medge någon avkortning av motionstiden. I överensstämmelse med grundlagen är det dock vid detta förfarande riksdagen allena som fattar beskattningsbeslutet. Riksdagens ledamöter har möjligheter att i motioner, även om motionstiden är avkortad, framställa ändringsförslag. Ärendet beredes, såsom grundlagen föreskriver, av vederbörande utskott, även om det sker i forcerat tempo. Under överläggningen före riksdagsbeslutet finns ytterligare möjligheter att ställa ändringsförslag.

Fullmaktsförfarandet däremot innebär, såsom framhållits, att beskattningsmakten på ifrågavarande område för viss tid delegeras till Kungl. Maj:t. Med regeringsformens kategoriska bestämmelse om att beskattningsmakten skall utövas av riksdagen allena måste fullmaktsförfarandet betraktas som oförenligt med grundlagens såväl bokstav som andemening. Vi anser oss därför inte kunna godta förslaget i propositionen om sådan fullmakt för Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 140 måtte avslå förslaget angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin, m. m.

Stockholm den 25 april 1962

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson
i Sundborn
S. G. W. Wahlund

Nils G. Hansson
i Skegrie
Gustaf Svensson
i Vä

Per Svensson
Stenkyrka
Harald Larsson
i Hedenäset